

govega življenja. Po revoluciji kakor da je odšel v puščavo, kako bi se zbral. Iz njegove poslednje pesmi je videti, da se je izvršil v Bloku neki duhovni preporod, ki je obetal mnogo pomembnejše ustvarjanje, nego je lirika delikatnega in razdražljivega otroka. A to je bil njegov labudji spev. Doletela ga je usoda najboljših ruskih poetov: nad njim se je izvršilo tajinstvo smrti prav tedaj, ko bi se dala pričakovati od njega njegova najpomembnejša dela. Nam pa ostane samo tisti spomin nanj, ki ga je napovedal še v svoji mladosti:

„Ko odidem iz časov na večni pokoj,
odidem od hval in od graj,
se spomni ti nežnosti, ljubega sna,
s katerim jaz cvél sem in dihal nekdáj.“

PRINC RANOFER JADRA NA ZAPAD

NOVELA — BRANKO RUDOLF

Poskusil bom opisati najbolj čuden dogodek, ki se mi je kedaj primeril. Ljudje, ki so bili takrat z menoj, še vsi živijo. Celó mladi so in se jim godi tako dobro, kakor je v teh hudih časih le mogoče. Mislim, da bi bilo neprijetno, če bi že sedaj čitali opis doživetja, ki nam je ostalo nerazumljivo in o katerem takrat nikomur nismo rekli besede, ne da bi se bili prej domenili. Vsi smo molčali v tistem sporazumu — čeprav sta bili med nami dve mladi ženi. Njuni imeni sem nekoliko izpremenil, prav tako ime enega tovariša. Kar se mene tiče — zovem se dr. Boris Hmeljak in sem že sedem let profesor fizike in matematike. Poklic ni vreden zavidanja. Z grozo čutim, kako počasi izgubljam humor in celo fantazijo, ki mi je v življenju pogostoma izvrstno služila; posebno včasih, ko sem bil rad v družbi žen, kajti te navadne resnice običajno ne cenijo.

Bilo je pred nekaj leti. Preden mi spomini zabledijo, bi hotel opisati vso stvar, vso čudno prigodo prav tako, kakršna mi je ostala v spominu. Vse, kar sem takrat doživel in opazil, bom zapisal točno in tako vestno, kakor le morem; po pravici in resnici. Mislim namreč, da bo vse naše čudno doživetje še nekoč mnogim ljudem koristilo. Vsekakor jim bo stavilo probleme in jih sililo k razmišljanju. Zgodovinarjem, ki se bavijo s čarovnijami in čarovnicami, modernim psihoanalitikom, ki skušajo zajeti celega človeka, fiziologom živčevja in čutil in naposled vsem, ki se bavijo s temnimi in filozofsko zamotanimi problemi naše podzavesti.

Torej — bilo nas je pet, ki smo sedeli neke lepe majske noči na stolpu astronomske opazovalnice. Trije tovariši smo bili in dve tovarišici, študentki. Začnem z njima.

Obe sta bili precej zanimivi in nikakor ne grdi, a vse na povsem različne načine. Zdenka Frangeševa je bila velika, postavna črnolaska, ki se je nosila vedno zelo vzravnano. Pristriženi vranječrni lasje so ji bili popolnoma gladki. Obdajali so obraz, ki je bil izredno fino risan. Zdenka je bila zelo pametna in ljubezniva. Še sedaj mislim, da je bila izmed najfinejših žen, kar sem jih kedaj srečal. Tudi pri sportu je ohranila neko čudovito mirnost in finost v kretnjah. Vsa pojava je imela skoraj nekaj impozantnega kljub vitki mladosti. Moda skuša izenačiti ženske postave ter jih spravljati na enoten tip. Pri Zdenki to ni uspelo, ker je imela svoj lasten stil.

Druga, Olga Radančevićeva, je bila takrat moje dekle. Bila je temno-plav hudiček izredno živahnega temperamenta. Vitka je bila in prožna ter je imela postavu, ki sem jo med vsemi občudoval. Četudi je bila živahna, se je vendar včasih zamislila in tedaj je bila njena ljubkost najbolj očita. Imela je domisleke, da smo se vsi smejali. Nenadno in čisto brez prehodov pa je prešla v največjo resnobo.

Obe dekleti sta bili zelo načitani. Večkrat smo sedeli v družbi skupaj in vroče debatirali. Meštrovic in Stravinskij, Picasso in Shaw, Lenin in Sorel, Einstein, Planck in Voronov, vse se je mešalo v naših burnih pomenkih. Prisotnost dveh izredno ljubkih deklet pa je dajala našim domislekom posebno svežino in posebno pestrost vsem trenutnim inspiracijam. Včasih seveda nismo bili resni, temveč smo delali vsevprek neumnosti, a to se razume in je druga stvar.

Branko Ercegovic je študiral z menoj fiziko in bil moj najboljši prijatelj. Bil je krepak, plavolas Zagrebčan in nosil je naočnike. Takrat je hodil z Zdenko, in njuna temperamenta sta se izredno dobro ujemala. Zelo miren je bil, le včasih je povedal kakšno prav hudobno, vselej pa, preden je zinil, so se mu naočniki začeli bliskati. Takrat sva bila skoraj sama na astronomski opazovalnici. Večkrat, kadar ni bilo dela, sva šla po večerji gor in povabila prijateljici s sabo. Pili smo čaj, mnogo pušili in se razgovarjali. Tako je bilo tudi ta večer. Majska noč je bila izredno jasna, a vetrovna, tako da se skozi daljnoglede ni dalo opazovati. Razpoloženje je bilo jako dobro. Bili smo si prinesli majhno mizo ter imeli na njej pecivo in sladko dalmatinsko vino. Prav počasi smo pili, mesečina pa se je svetila na kozarcih in steklenicah, v katerih je bilo rdeče vino. V mesečini se je zdelo čisto črno. Razen naju dveh in deklet je bil tukaj še prijatelj Silvije Rončević. On edini je prišel brez dekleta.

Mislím, da ga takrat sploh ni imel in še precej časa potem tudi ne. Bil je zelo čuden, a prav zanimiv fant. Imeli smo ga radi, hkratu pa nam je bil v kakih trenutkih nekoliko tuj. Dalmatinec je bil, zelo pameten in poln domiselkov. Večkrat nam je pripovedoval in tedaj smo poslušali vsi štirje. Vendar še nismo poznali njegovi pravih umetnij. To noč pa nam je nekaj začaral, pravim *začaral*, kajti nimam drugega izraza. Bilo pa je tako, da bomo mislili na dogodek pač vse življenje. Silvije Rončević je delal videz nekoliko fantastičnega človeka. Bil je dolg, imel je črne, kuštrave lase in oči, ki so bile vedno za spoznanje preveč odprte. Pred dvema letoma sem ga zadnjič videl. Precej se je bil izpremenil, a sem ga takoj spoznal po kljukastem nosu.

V noči, o kateri govorim, smo sedeli torej na terasi ob astronomski kupoli. Globoka senca je padala preko mene in Olge. Na drugi strani mize sta sedela Branko in Zdenka. Še sedaj se spominjam, da je name izredno učinkovalo, kadar se je Zdenka počasi okrenila ter pogledala proti razsvetljenemu mestu. Obraz ji je bil svetel v mesečini, lasje pa črni. Zdela se nam je čisto nerealna — kakor prikazen. Občudoval sem jo in čutil v temi, kako se Olga zaradi tega molče jezi. Noč je bila vse prelepa, da z Brankom ne bi mislila na dekleti. Edino Silvije, ki je sedel kraj mize, je ostal popolnoma ravnodušen. Neprestano je pušil in na-pослед izpregovoril:

„Boris, včeraj sem nekaj čital. Koliko lučnih let je Sirius oddaljen od nas?“

„Osem“, sem mu odvrnil.

„Torej dobivamo sedaj žarke, ki so izšli iz te zvezde pred osmimi leti. Čuj, kje pa so žarki iz naše zemlje, ki so žareli v tem času?“

Odgovoril sem: „Kaj vem, pač nekje v vsemirju.“

Silvije je povzel: „Če bi mogli potovati hitreje od luči, bi še ujeli žarke, ki so šli takrat iz zemlje. Videli bi vse, kar se je godilo na zemlji pred osmimi leti.“

„Nikar“, je rekla Olga. „Tedaj sem bila še čisto majhna punčka in — kakor vsi pravijo — izredno grda.“

„Nehajte“, je rekel Branko. „Vse to so samo fantazije, ki nimajo nobene praktične vrednosti in Siriusa sedaj itak ni na nebu, torej ga pustite v miru.“

„Oho“, je rekel Silvije. „Vse, kar je nekoč bilo, ostane. Pomislite, če bi imeli snov, ki bi bila še neznansko občutljivejša od bromovega srebra, na fotografski plošči, bi se nam moralo posrečiti, da dobimo slike tudi iz preteklosti.“

„Dà“, je rekel Branko. „Če bi sédel na svoj zračni voz in se peljal neprimerno hitreje od luči, kar je že samo po sebi nesmisel. Pomisli, tudi mesecu se moremo približati s pomočjo daljnogledov le približno na razdaljo dvajsetih kilometrov. Kaj bi torej imel od vsega tega? V najboljšem primeru bi videl zemljo, kakršna je bila pred nekolikim časom. Ni se zelo izpremenila, za to ti jamčim.“

„Prav nič vas ne razumem“, je rekla Zdenka, ki je bila medicinka. „Ali je to astronomija ali fantazija?“

„Oboje“, je rekel Silvije in si naslonil glavo na roko. Sedel je posevno pred menoj, a njegove oči, že drugače široko odprte in žareče, so gorele danes v nenavadnem ognju. Kljukasti nos mu je dajal fantastičen izraz. Bil je kakor čarovnik. In sedaj je povzel z lenim, uspavajočim glasom, ki pa je imel na nas vendar precej moči:

„Čujte“, je rekel. „Zdenka je v mesečini kakor kakšna egiptovska princesa. Prepričan sem, da smo že bili vsi nekoč na svetu, in sicer pred davnim, neznansko davnim časom. Poznali smo se, kakor se poznamo danes.“

Besede, ki so bile pač fantastične, a v našem krogu vendar ne tako izredne, so nocoj na nas posebno učinkovale. Zdelo se nam je — tudi drugi so to pozneje potrdili — kakor da bi bilo danes nekaj posebnega v nas in rahla, a prijetna dremavica se nas je lotila. Le Branko se je poskušal upirati.

„Silvije, kakšno vino si nam prinesel danes? Zdi se mi, da ga imam nekoliko v glavi, čeprav ga še nisem izpil niti dve čaši. Rajši bi imel, da nam Boris pove kaj veselega.“

Silvije se ni dal motiti. Nadaljeval je z istim nizkim glasom:

„Čuj, Boris,“ se je obrnil k meni, „ali verjameš, da je bila kedaj Atlantida?“

Odvrnil sem: „Geologija uči, da je segal afriški kontinent v prejšnjih zemeljskih dobah mnogo dlje na zapad kakor dandanašnji. Otok Atlantida pa je menda izmišljotina staroveških mornarjev.“

„Ne“, je rekel Silvije. „Saj vendar znaš nekoliko umetnostne zgodovine in veš, da je med svetišči starih Egipčanov in starih Indijancev neka posebna sličnost, ki se ne zdi slučajna. Drugih dokazov ti ne bom našteval, dasi jih imam, a prepričan sem, da je bil davno v predzgodovinskih in še deloma v zgodovinskih časih na Atlantidi rod z izredno kulturo, ki so jo sprejemali na tej strani Egipčani, na drugi pa Indijanci.“

„Kakšne nove dokaze bi imel za staro fantazijo?“

„Poslušaj! Ni še dolgo tega, ko sem čital prevod nekega egiptovskega papirja, kjer je zapisano, da je za časa osemnajste dinastije neki princ Ranofer poskusil najti otok, o katerem so govorili predniki.“

„Ali ga je našel?“ je vprašala Zdenka.

„Izgubil se je,“ je odgovoril Silvije, „on, njegova ladja in vse spremstvo.“

„In to naj že kaj dokazuje“, je rekel Branko.

Tedaj se je Silvije vzravnal. Stopil je k železni ograji ter govoril z glasom, ki se mi v prvem trenutku ni zdel čisto normalen. Hripav je bil ter je izražal zadržano razburjenje. Govoril je zelo napeto, a čudno, skoraj malce prismojeno. Kljub temu pa je imel takrat silen vpliv in nihče, tudi Branko, se mu ni mogel popolnoma odtegniti.

„Čujte,“ je rekel, „na ladji, ki je plula takrat, 1300 in tolikega leta pred Kristom, iz Egipta proti zapadu, ste bili vi štirje z drugimi imeni in v drugačnih nošah. Egipčani ste bili, vodil pa vas ni nihče drugi ko Branko. Princ Ranofer je bil, ti Boris pa si bil kapitan njegove ladje. Tudi vidve sta bili na ladji. Ti Zdenka si se imenovala Nofrit, Olga pa Tui, in obe sta bili kraljevskega rodu.“

Čudno, a prav v tem trenutku sem začutil, kako se je rahla odrevelost polastila poleg mene sedečega dekleta. Olga je napol slonela na meni in trudoma dihala. Zdenka pa se je z velikim naporom poskušala otresti tujega vpliva.

„Čuj, Silvije,“ je rekla, „kako pa ti vse to veš?“

Silvije je v mesečini zakrilil z rokama. Spominjam se njegovih skrčenih prstov v trenutku, ko je odgovoril.

„O, vi učeni znanstveniki. Izumil sem stroj, s katerim vam lahko vse pokažem, vse, kar je bilo pred 4000 leti.“

Branko je vstal. „Silvije, ne uganjaj neumnosti! Nekoč me je nekdo hipnotiziral, pa ne maram več. Pusti nas v miru, prosim te!“

Tedaj se je zgodilo nekaj čudnega. Silvije je približal svoj obraz s kljukastim nosom k Brankovemu ter mu pogledal skozi naočnike prav v oči.

„Nič hudega“, je rekel. „Nekaj boš doživel nocoj, nekaj, česar še nisi nikoli.“

In Branka se je lotevala negotovost. Skoraj plaho je odgovoril, on, ki je bil sicer tako trden in odločen.

„Dobro, samo da bo kaj lepega.“

„Bo“, je rekel Silvije z uspavajočim glasom. „Nekaj lepega bo in posebnega. Kar se je zgodilo nekoč, vam bom danes pokazal. Sedi!“ je rekel Branku. „Sedi, sedi!“ In Branko Ercegović, skeptik in fizik, velik

telovadec in smučar, najbolj energičen človek izmed vseh nas, je sédel pokorno, prav kakor učenec, ki mu ukaže učitelj.

Brez dvoma nas je Silvije imel v tem trenutku popolnoma v oblasti. Olga se je bila nagnila naprej. Na njenih svetlih laseh se je lesketala mesečina. Napol je slonela na meni, a z očmi, ki so bile čisto izgubljene, je gledala Rončeviča. Zdenka je bila podprla svojo lepo glavo in zrla vanj natanko z istim izrazom, samó, da je bilo v tem pogledu tudi še nekaj strahu — zadnja iskra odpora proti sugestiji, ki smo ji bili že vsi podlegli. Brankovega obraza nisem videl. Sedel je v senci in bil že popolnoma miren. Kar se tiče mene, moram priznati, da sem se rade volje vdal nenavadnim močem našega tovariša. Silvije me je vedno zanimal in prav nič se mu nisem upiral. Nasprotno! Celó radoveden sem bil in neko negotovo, a skoraj veselo pričakovanje me je vsega prevzelo. Silvije me je ošvignil s pogledom in med nama je nastal nenaden stik, ki ga je on seveda v trenutku razumel — z menoj ni imel prav nikakega posla —, in tedaj je začel svojo pravo čarovnijo.

„Dobro poslušajte“, je rekel. „Tedaj, pred 4000 leti, je princ Ranofer čul o bajnem otoku, tam daleč nekje na zapadu.“ Postavil se je čisto blizu Branka. „Princ Ranofer je bil nemirne krvi, željan neznanih dežel in tujih običajev. Naročil je vrhovnemu kapitanu Sen-Mutu (Silvije je pokazal name), naj zbere najboljše pomorščake med Egipčani in Feničani ter pripravi ladjo za dolgo pot. In bili sta dve princesi — Nofrit (pokazal je na Zdenko) in Tui (pokazal je na Olgo), ki sta hoteli biti zraven. Ženske so imele mnogo vpliva v deželi egiptovski in princ Ranofer, njiju sorodnik, jima ni odbil prošnje. Dvanajstega maja leta 1367. pred Kristom je čakala ob izlivu Nila velika galeja s pozlačenimi jambori. Dan je bil čudovito lep in solnce se je lesketalo na valovih Sredozemskega morja. Črni sužnji so privlekli dolgo brv, ki je vodila s pomola na ladjo. Bila je prekrita s škrlatom. Kapitan Sen-Mut se je globoko priklonil in z majhnim spremstvom je šel princ Ranofer čez dolgo, majavo brv, ki se je zibala in škripala pod težo korakajočih.“

Tedaj se je Zdenka poskusila zadnjikrat upreti; že iz tega lahko vidite, koliko značaja je imela. Tudi ona je bila že skoraj čisto podlegla sugestiji. Poskusila se je dvigniti, pa se ni mogla. Njena krepka in lepa postava se je brezuspešno zoperstavljala nevidnim vezem, ki so jo oklepale. Imela je gole roke. Videl sem, kako jih je hotela dvigniti, a so ji v trenutku brez moči omahnile. Le z obrazom se je okrenila še bolj proti tovarišu čarovniku in si prizadevala govoriti. Prvič ji ni uspelo, potem pa je hripavo zašepetala:

„Nehaj, Silvije, prosim te! Pravkar se tudi meni zdi, da hodim na ladjo po dolgi, škrlatni brvi, ki se ziblje pod našimi koraki.“

Tedaj se je tudi meni skoraj zameglilo pred očmi. Prišel sem v prav čudno razpoloženje in bilo mi je, kakor da ležim v vročici. Čeprav sem se še motno zavedal, da smo tukaj na astronomski opazovalnici v majski noči, sem imel vendar dojem krepke solnčne luči in sijoče nebeške modrine. Razločno sem slišal šumenje Sredozemskega morja. Bili smo kakor pijani. Dà, to je dobra primera. Enkrat edinokrat sem bil pijan in od tedaj pomnim, da sem s težavo hotel obdržati vse uhajajoče čute. Mislil sem: „Sedaj je najhujše!“ Pa ni bilo še najhujše, še bolj me je minila zavest.

Prav v tem trenutku je poskusil Silvije nad nami vso svojo moč. Mišičaste roke, ki jih je bil držal skrčene ob telesu, je sedaj na mah iztegnil proti nam štirim.

„Vstanite!“ je rekel. — Omahovaje smo vstali vsi štirje; pokorni kakor otroci.

Čutil sem neko težo v vseh mišicah in sklepih. Prav nobene moči ni bilo v meni. In vendar — v hipu, ko sem vstal, me je do neke mere minila prejšnja omotičnost. Še mi je bilo v ušesih šumenje morja, še sem imel občutek, da je voda čisto blizu nas, a zopet sem videl ostro vse, kar se je dogajalo v bližini. Silvijeva postava je izražala skrajn napor. Njegov blede obraz se je čudno svetil in poteze so mu bile napete. Oči so se mu svetile bolj kakor kedaj poprej. Počasi je iztegnil roke in napravil nekaj velikih krogov v zrak. Vsi štirje smo šli od mize in se mu počasi približevali, kakor da smo lutke, on pa igralec, ki nas spretno drži na vrvicah.

Stopil je k vratom pod kupolo in jih krepko odprl. „Pojdite!“ je rekel.

(Dalje prihodnjič.)

OBZORNIK

MARGINALIJE — K POLEMIKI Z OTONOM ŽUPANČIČEM

V dveh zadnjih mesecih minulega leta se je močno vznemirila tanka plast našega naroda, namreč ona, ki se včasih pojavlja pred narodovo kolektivno zavestjo kot kulturni delavci. Povod za silne tresljaje na seismografu naše kulture je dal esej Otona Župančiča „Adamič in slovenstvo“, ki ga je objavil LZ v devetem zvezku lanskega letnika. Če se danes mirno vprašamo, kaj je v eseju tako vulkanskega, da je sprožil toliko potresnih sil v omenjeni tanki plasti slovenskega naroda in odtod zanesel nemir celo v sloje, ki so le malo zainteresirani na literarnih pojavih, ne najdemo zadovoljivega odgovora. Ali je to, kar je povedal prvak naših pesnikov v svojem formalno odličnem, a miselno ležernem, lahkotnem sestavku, vredno tolikega hrupa? Kako naj si razlagamo vso ono nervozno gostobesednost, pa naj gre za navidezno filozofsko zajeti

zanimivo, važno za drugega in je poglobilo njuno medsebojno srečo. Zdaj pa zdaj sta se spogledala malce v zadregi in se smejala. „Moj Bog, smešna sva,“ je vzkliknila Marcia, „tako nora . . . Pa je lepo. Nemara je prav ta norost strašno pametna.“ Peter je bil podobnih misli. Kadar se je zavedal, se je čudil samemu sebi; nikoli si ni mislil, da bi nekega dne mogel ali hotel tako govoriti z dekletom, tako odkritosrčno, tako idiotsko; in da bo tako srečen.

Milje in milje sta se razgovarjala resno: o Rexu Hosfordu in sodobni intelektualni in nravni zmešnjavi v Ameriki; o Petrovem slovenskem starem očetu in polindijanski stari materi; o njegovem prihodnjem romanu, o New Yorku in kako bosta tam živela; o volilnem boju med Hooverjem in Smithom, ki se je tedaj bližal koncu; o Saccu in Vanzettiju, o Mooneyu in Billingsu; o Rogerju in Sereni; o Ameriki in Rusiji; a večinoma sama o sebi . . .

Dobri so bili ti pogovori, včasih sijajni; izpodbujajoči za oba. Kadar sta molčala, si je Peter rekel: „Vraga, zdaj mislim, da sem ustaljen; kaj pa hočem še več?“ in položil desno roko okrog Marcije. In ona mu je tedaj odgovorila: „Zelo srečna bova — dolgo, dolgo časa, kaj ne, Peter?“

(Prevedla Olga Grahorjeva.)

PRINC RANOFER JADRA NA ZAPAD

NOVELA — BRANKO RUDOLF

Prižgal je električno luč in vsi štirje smo šli za njim. Najprej Branko, za njim Zdenka, potem jaz, poleg mene pa Olga. Imeli smo nekaj stopnic, ki so vodile navzdol v astronomsko dvorano. Šli smo po njih z mehкими gležnji in kolena ter se skoraj nezavedno opirali ob ograjo. Gledal sem Olgo, ki je korakala poleg mene. Brez dvoma se je bila ona najbolj vdala Silvijevim hipnotičnim močem. Obraz ji je bil tik ob moji rami; ostro sem ga videl; izražal je popolno izgubljenost. Oči so gledale, a bile so, kakor da ničesar ne vidijo. Polkrožne, začudene obrvi nad njimi so še podčrtavale nemoč tega lepega, pol ženskega, pol otroškega obraza. Majhne ustnice so bile narahlo odprte, ustnice, ki jim je ustrezala ona stara fraza davno orumenelih lirikov: ustnice kakor rožni listi. Vsa fina postava je bila popolnoma brez sile in prožnosti. Noge in goleni, ki so včasih stale tako čvrsto na smučeh ali se še isti dan z vso gotovostjo podile po teniškem prostoru, so sedaj brezmočno klecale. Za trenotek se mi je zasmilila. Dolgo časa pozneje sem razumel, da je bila

prav *moja* neodpornost kriva, da se je tako popolnoma predala Silvijevega vplivu. Nisem se upiral sugestiji, ki je prešla neopaženo tudi na mojo prijateljico. Od mene je bila nezavedno pričakovala opore.

Tako smo šli po lesenih stopnicah, ki so rahlo škripale pod našimi nogami. Škripanje sem čisto razločno slišal, čeprav je bilo ves čas v mojih ušesih tudi še šumenje Sredozemskega morja. Naposled smo se ustavili sredi dvorane. Silvije je obstal, mi pa smo se razvrstili okrog njega. Blizu je bil instrument, ki ga dotlej še nisem videl. Stojalo, ki je imelo na vrhu mogoče pedenj široko, okroglo zrcalo. Trenotek sem se videl v njem in opazil, da ni bilo niti hiperbolično niti parabolično. Na oko je bilo čisto navadno, plosko zrcalo. To vam omenjam zato, da dokažem ostrino vida, ki sem jo imel še v tem hipu. — Silvije je takoj zopet pričel govoriti.

„Onega majskega dne v letu 1367. pred Kristom je bilo izredno jasno vreme. Veter je bil na morju in škrlatna feničanska jadra so se narahlo gibala na ladji, na katero je šel princ Ranofer s svojim spremstvom.“

Teh stavkov se točno spominjam. Bili so zadnji, ki sem jih sploh še slišal. Kaj se je zgodilo potem, tega ne morem več točno opisati. Imel sem vtisk, da se začenja ogledalo nad Silvijevo glavo narahlo sukati, najprej počasi, potem pa vse hitreje in hitreje. Od ogledala je sijala močna svetloba, ki mi je slepeča padala v oči. Šumenje morja je narasčalo, tla pod menoj so se zazibala in potem — — — potem sem izgubil zavest.

Ko sem se zopet znašel, sem bil čisto nekdo drugi. Resnično sem stal na krovu egiptovske ladje, o kateri je govoril Silvije. Bil sem oblečen kakor stari Egipčani, v čisto rahla oblačila, ki mi nikakor niso ovirala kretenj. Okoli glave sem imel ruto, ki mi je padala desno in levo na rame, in vedel sem, da je na mojem čelu pritrjen dragulj v obliki svetega skarabeja. Bil sem isti, bil sem jaz, a vendar povsem nekdo drugi. Neznane misli so mi v trenotku napolnile glavo. Imel sem popolnoma druge predstave o astronomiji, čudne, a nekatere tako izredne, da mi je zelo žal, da se vseh ne morem spomniti. Večkrat sem si skušal priklicati v spomin vse, kar sem tedaj čutil in mislil, a nikdar mi ni do kraja uspelo. Izpremenjen sem bil, začaran. Bil sem Sen-Mut, svečenik v Horovem svetišču in sedaj kapitan kraljevske egiptovske ladje, ki je vodila do neznanih krajev.

Čisto samo po sebi umevno, kakor da ne bi moglo biti drugače, sem iztegnil roko in dva ogromna rjava feničanska mornarja sta še nekoliko popravila zibajočo se brv, po kateri je prihajal moj kraljevski gospodar.

V tem trenutku se je približal. Sedaj se spominjam, da so bili to moji prejšnji tovariši. Princ Ranofer ni bil nihče drugi ko tovariš Branko, a v hipu mi niti na misel ni prišlo, da bi to moglo biti res. Prišli so mi torej naproti: krepki princ Ranofer, desno in levo od njega pa dve kraljevski princesi. Obe sta bili izredno ljubki. Nofrit, črnooka in velika, je imela nad čelom rdeč dragulj, manjša, svetlooka Tui, pa modrega. Čudno je bilo za deželo egiptovsko modro oko, in bog ve odkod je bila ta kri pritekla v kraljevski rod slavne dinastije.

Ko so se približali, sem rahlo in gibko prekrižal roke na prsih ter se globoko priklonil gospodarju, prav tako kakor je še sedaj navada v jutrovih deželah. Milostno mi je odzdravil princ Ranofer, nato pa krepko in mirno stopil na ladjo. Za njim je prišlo majhno, a blesteče opravljeno spremstvo. Ko so bili vsi na ladji, so mornarji na obrežju potegnili brv. Množica ljudi je tam vpila in mahala z rokami. Zopet sem iztegnil roko in dajal zadnja povelja. Rožljaje je bilo sidro ob ladjo, ko so ga vlekli navzgor. Rjavi, goli mornarji, ki so čakali ob jamborih, so na moje povelje razvili v solncu škrlatno lesketajoča se jadra; veter se je uprl in odpluli smo.

Bil je najčudovitejši dan, ki si ga morete misliti. Ladja je bila vitka, lahka in fina. Hitro je jadrala in valovi so se šumeči razdvajali pred njenim krnom. Skoraj neslišno so mornarji opravljali svoje delo. Bila je naša ladja, nato pa še dve, ki sta pluli v isto smer. Srečali smo zelo mnogo ladij. Najprej so prišle majhne ribiške barke s trioglatimi jadri, ki so se nam spoštljivo umikale. Srečali smo feničanske galeje z vrstami črncev, ki so morali veslati ob slabem vremenu. Plule so z dobrim vetrom in pozdravljale, kadar so prišle mimo nas. Bile so majhne grške jadrnice, na katerih so čepeli prav tako majhni ljudje, ki so glasno nekaj govorili med sabo. Silno blebetavi ljudje, ti Grki, sem si mislil. Prišle so numidijske ladje in frigijske in še ilirske ter iberske. Mnogo jih je bilo in vse to je trajalo tako dolgo, dokler nismo pustili za seboj ožine med Afriko in Evropo in se znašli na Velikem oceanu. Zavili smo na jug in pluli nekaj časa ob afriški obali. Neko jutro pa sem videl pred seboj otoke in spoznal, da je prišel trenotek, ko moramo kreniti v širni ocean.

Dan je bil miren in morje, ki je ležalo pred nami, se je zdelo neizmerno. Na obzorju so plavali trije rahli beli oblaki in za njimi je ležal neznani svet. Pristopil sem in vprašal princa, kako naj naravnam krmilo.

„Na zapad!“ je rekel. „Prav na zapad! Mnogo je listin v zakladnici mojega očeta in povedal sem ti, da je zapisano, odkod so prišli v davnih

časih tuji ljudje, ki so nam prinesli častitev Amona in Hora in nas prvi učili spoznavati nebo takšno, kakršno je v resnici. Vem, da greš rad v nevarnosti zaradi želje po znanju, ki te obseda prav tako kakor mene. Sedaj, Sen-Mut, je nastopil veliki trenotek ločitve od prijazne celine znanega sveta. Na zapad bomo jadrili, prav točno na zapad. Če najdemo otok, nas bo čakala sreča, če ne, pa bomo poginili v neizmernosti valov, v nerodovitni puščavi modrega morja, ki se pretaka okrog zemlje.“

Obe princesi, ki sta stali ob princu, sta sklonili glavi v znak odobravanja. Na njunih lepih licih je bil isti izraz neomajne volje in pripravljenosti za žrtve. Medtem so krmarji že naravnali ladjo točno v zapadno smer. Odpluli smo, a nismo vedeli, kam. Komu se je sanjalo, če je za obalami starega sveta še kaj zemlje, ali pa je tam sama velika, grozansko neizmerna voda, ki se razprostira okoli ladje?

Obala, ki smo jo pustili na vzhodu, se je manjšala in manjšala. Ostala je le rahla, ozka proga na vzhodnem obzorju, a tudi ta je naposled izginila očem. Morje je bilo čisto drugačno od Sredozemskega. Zeleno je bilo in solnce je pripekalo še bolj neusmiljeno kakor tam. Ponoči pa se je lesketalo okoli ladij. Vse morje je žarelo in pljuskanje valov je sipalo nove iskre po svetlikajoči se gladini. Veter je bil ugoden in temni krn naše ladje je krepko ril v blestečo svetlobo skrivnostnega morja. Tako smo jadrili v neznani svet dolgih enajst dni. Mornarji so bili krepki in vajeni dela. Do skrajnosti so bili vdani princu in meni in se niso bali ničesar. Večkrat sem s potomci kraljev sedel skupaj na prednjem delu krova. Tukaj ni veljala stroga egiptovska etiketa, po kateri je bil kraljevski princ božansko bitje. Princ Ranofer je govoril z menoj kakor s svojim prijateljem in isto sta storili obe princesi. Sedeli smo in se razgovarjali o čudni deželi, ki jo bomo odkrili. Hrepeneli smo po njej, kajti dovolj žalostno je bilo takrat v deželi egiptovski.

Delo na poljih je bilo težko. Nil včasih ni dovolj narasel in njive, ki bi rodile obilen sad, so ostale neplodne. V zgornjem Egiptu se je pojavljala lakota, ki je je bilo ljudstvo že vajeno in jo je sprejemalo ko potrebno zlo. Faraon se je brigal za nesrečo svojega ljudstva. Spretni inženjerji so izdelali načrte za prekope, ki naj bi prepregli vso deželo. Ponoči so delali, čez dan pa počivali zaradi prevelike vročine. Prišle so kuge in tisoči so umrli dan na dan. Faraon je z grozo gledal propast svojega ljudstva. A ko so bili prekopi dograjeni, so prišli brezvestni špekulantje, ki so zemljo pokupili, preden so se še mogli kolonisti na njej naseliti. Vlada v Egiptu ni mogla zatreti tega zločinškega početja in ljudje, ki so prišli sestradani iz suhih pokrajin ob robu puščave, so dobili

zemljo le za grozno velik denar. Delati so morali špekulantom in jih plačevati deloma s pridelki. Če pa je bila letina le malo slabša, so se jim zadolžili. Špekulantje so pritiskali in v teku časa so postali iz nekdanj svobodnih ljudi sužnji in tlačani, ki niso imeli več lastne zemlje. Popolnoma odvisni so bili od gospodarjev in so imeli za trdo delo le golo, bedno življenje. Brezvestni izkoriščevalci pa so živeli ob Nilu v razkošnih vilah. Spretni umetniki so jim bili napravili čudovito pohištvo ter jim poslikali stene. Vsega so imeli dovolj. Tisti prvotni špekulantje, ki so si bili nagrabili največ zemlje, so pomrli, a njihovi sinovi so zapravljali premoženje, prevzeto od staršev. Le razkošnega življenja so se bili navadili, ne pa dela in spretnosti v upravljanju velikih zemljišč. In posestva ob prekopih so menjavala gospodarje. Mladi bogatini so propadali, izžiti od bogastva, brezdelja in razkošja. Prišli so drugi, bolj spretni, in za majhen denar odkupili vsa ogromna zemljišča. Le sužnjem in tlačanom se življenje ni izpremenilo. Dan na dan so težko delali na širokih, močvirnih poljih, a ko so na večer poplegli v glinastih bajtah, so vedeli, da bo solnce drugi dan obsevalo njihov brezup prav tako kakor danes. To je bilo zlo, kajti nekaj upanja mora človek imeti, sicer propade.

Princ Ranofer je vedel vse to. Videl je, kako izgubljajo ljudje življenje, in on se je bil napotil prvi na zapad, da bi poiskal deželo solnca, čudovito otočje, iz katerega je najprej zasijala luč modrosti v deželo egiptovsko. Bil je uverjen, da bo vsem prinesel srečo. Več modrosti in znanja, ki bi služilo trpečim ljudem, da bi si ustvarili raj na zemlji. Vedel je, da bi bilo predvsem treba izpremeniti človeška nagnjenja, njih pohlep, krutost in neumnost. A mogoče so rešili to največjo nalogo ljudje na onem daljnem, čudežnem otoku solnca.

Vendar to ni bilo vse, kar je princa gnalo v daljne kraje. Ranofer je bil vedoželjen. Ko je bil zahajal v Horov in Amonov tempelj učiti se astronomije in prirodoslovnih ved, je čestokrat čul o daljni deželi, iz katere je prišlo prvo znanje v Egipt. Čital je, da so bili ljudje tam zelo modri in so več znali, kakor le kdo na svetu. Vedoželjnost je gnala princa, da se je odločil za potovanje, in jaz, Sen-Mut, svečenik in njegov tovariš pri raziskovanjih, naj bi vodil ladjo. Tako se je vse naključilo, da smo pluli v neznanu.

Enajst dni je bil veter ugoden in morje razmeroma gladko. Že davno so zadnje ptice prestale krožiti nad našimi glavami in videli smo le še leteče ribe z rdečimi plavutmi, ki so se v trumah dvigale iz morja in čez kratek čas zopet padale vanje. Dvanajsti dan je nastala nevihta, kakršne še nisem doživel na vseh prejšnjih potovanjih. Povedal sem že, da sem takrat mislil s tujimi možgani. Bil sem izredno izkušen v upravljanju

ladje in sem razumel vse modrosti, ki jih potrebujejo pomorščaki. Vihar, ki pa je sedaj zajel naše tri jadrnice, je bil ogromen. Neverjetno veliki valovi so nas dvigali na svoje široke hrbte in vsakokrat, kadar smo splavali kvišku, se je zdelo, da potujemo proti nebu, ki so se po njem podili raztrgani, sivi oblaki. Čez kratek čas je zdrknila naša ladja nizdol in se potopila v globoko valovno dolino kakor v prepad. Nепrestano je butalo morje čez nas in pomorščaki, ki so vztrajali na krovu, so se privezali ter le trudoma kljubovali besnečemu vodovju. Preteči oblaki so se podili po nebu in bliski so švigali iz njih. Včasih se je hipoma odprla stena sivih meglá in solnčni žarki so posijali v neizmerno grozo razbičane vode. Ti trenotki so nudili najstrašnejši prizor. Videli smo vso strahoto zelenih valov, vso ogromnost neprestano se premikajočih gor, ki so hotele zajeti našo ladjo, in vso temo lačnih brezen med njimi. V takšnem trenotku, ko je bila naša ladja silno visoko na valu, sem videl globoko pod nami dve ogromni živali, ki sta se borili na žive in mrtve. Bila je zelo velika riba, katere trebuh se je srebrno svetil. Borila se je s hobotnico, ki jo je bila vso ovila z rjavimi, mišičastimi lovkami. Živali sta se zagrizli druga v drugo. Za hip sem videl, da zmaga hobotnica. Umirajoča riba je z naporom odprla veliko žrelo, polno zob, a že takoj nato pa je ves boj zakril val, ki je zagrnil živali in z ogromno silo pljusnil po nas. Naša ladja — najboljša, ki jo je bilo mogoče imeti v Egiptu — je škripala in pokala, a je izdržala najhujše besnenje valov. Dva jambora sta bila odlomljena, a tretji je še stal kljub večnemu naporu razpenjene vode, ki je divjala čez ladjo. Tedaj se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Pred nami se je pojavil val, ki je bil večji kakor vsi ostali. Pol obzorja je zavzel. Bil je siv v viharni luči in pena na njem se je svetila kakor krilo ogromnega belega žerjava. Z nepopisno naglico je pridrvel bliže. Bil je val, ki je bil hujši od vseh, in ko nas je dosegel, smo mislili, da oglešimo. Z gromovitim šumenjem je padla gora vode po nas. Zadnji jambor se je prelomil z grozovitim truščem, a že takoj nato je plavala ladja na grebenu vala, ki je vendar nikakor ni mogel pogrezniti. Od petih mornarjev, ki so bili kakor jaz privezani v bližini krmila, je ostal razen mene le še eden. A od trenotka, ko nas je prepljusnil ta zadnji val, je sila viharja pojemala. Ponoči so nas še zibali valovi, a bili so široki in niso imeli več tako velikih, belih griv. Ko pa je zopet vstalo solnce, je plavala naša ladja po skoraj mirnem morju, toda zdaj ni imela več moči, da bi se še gibala. Vsi jambori so bili zlomljeni in valovi so jo zibali po mili volji. Bili smo sami. Ladji spremljevalki smo bili izgubili v viharju in nikdar ju nismo več videli. Plavali smo izgubljeni sredi širnega morja.

Vstavili smo majhno jadro ter se počasi in trudoma pomikali naprej. Bilo je vprašanje, ali naj se skušamo vrniti ali pa naj obdržimo dosedanjo smer. Vprašanje ni ostalo dolgo nerešeno. Zagrabil nas je morski tok ter nas nesel v južnozapadno smer, ne da bi se mu mogli ustavljati. Nismo vedeli, ali nas vodi v pogin ali v bližino neznanih, a rodovitnih obal. Tok nas je nesel sedem dolgih dni in živila, ki smo jih bili deloma shranili na drugi ladji, so nam začela primanjkovati. Osmi dan me je princesa Nofrit poklicala k sebi.

„Sen-Mut,“ je rekla, „za koliko dni imamo še živeža in vode?“

Odgovoril sem ji: „Če bomo štedili, za dva in dvajset!“ Ni bilo res, a govoril sem tako, da ji ne bi vzel poslednje iskricice upanja.

Rekla je: „Če do tedaj ne najdemo otoka solnca, vzemi meč in me ubij! Mnogo boljša je hitra smrt kakor počasno umiranje.“

Odgovoril sem ji: „Storil bom, kakor želiš. Sam bi umrl s teboj, gospodarica, toda zaupana mi je ladja in dolžan sem, da umrem zadnji na njej.“

Princesa Tui, prej vedno lahkomišelná in vedra, je sedaj včasih gledala otožno. Ona in princ Ranofer sta trdno verovala, da bomo dosegli cilj, in vendar se je brezup polaščal tudi njiju. Tako smo pluli še nadaljnjih dvanajst dni in čudovita je bila vztrajnost mojih mornarjev. Vsi so dobivali le še malo živil. Bledeli so pod svojo rjavo kožo, a slepo so zaupali vame in pričakovali, da jih bom rešil s čarovniškimi močmi, ki so me jih naučili starejši svečeniki v Tebah in Memfisú. Prav tako so bili uverjeni, da bog Amon ne bo zapustil tako visokih oseb, kakor princa in obeh lepih deklet kraljevskega rodu. (Dalje prihodnjič.)

NAPIS NA VODNJAKU

JANKO GLASER

Nem v globočinah zbiram se, tesním
in s težo, ki je v meni, se borim,
dokler (kot tesnega srca naval)
ne dvigne lastna teža me od tal
in v slap pojoč mi molka ne razreže:
tebi, ki truden si, v krepčilo sveže.

Brez teže

bi v globočinah večno nem ostal.

Vidim tvojo podobo nocoj, skozi moje solze;
in vendar, saj sem še danes videla tvoj smeh. Komú
naj to štejem v krivdo? O predragi, ali si ti,
ki mi prinašaš žalost, ali sem jaz? Omamljen
tako od zanosnega petja in zahvalnih molitev
bi se zgrudil cerkovnik, onemogel, z bledim, neobčutljivim
čelom na stopnice oltarja. Ko si daleč od mene
čujem tvoj glas in tvojo zaobljubo, zbegana in nezavestna,
kakor zveni v njegovih zmedenih ušesih zborov
„Amen“. O moj dragi, ali me ljubiš? Ali sem morda videla
vso to glorio samo v sanjah in sem se onesvestila,
ko je prejarko luč izžareval moj ideal,
slepeč oči moje duše? Ali se bo ta luč vrnila,
kot se vračajo te solze, ki pekoče in prave mi zalivajo lice?

PRINC RANOFER JADRA NA ZAPAD

NOVELA — BRANKO RUDOLF

Trinajsti dan je mala princesa Tui povedala, da je sanjala o veliki, beli ptici, ki nam je pokazala pot. Rekla je, naj vse straže podvoje pozornost. Gotovo nam bo še danes prišlo odrešenje. Vsi smo bili že docela izmučeni in oslabljeni, a vendar smo se upirali poginu in upali, da nas morski tok ne povede v propast, temveč v novo življenje. Ves dan smo napeto gledali, a nismo videli ničesar. Proti večeru pa, ko nam je že upadal pogum, je zaklical nubijski mornar z jambora. Takoj sem splezal k njemu in opazil na obzorju rdečkasto jadro, ki je počasi dobivalo jasnejše oblike. Rdečica tega jadra ni bila škrlatna kakor naša. Bila je fina oranžnordeča barva in jadro se je zdelo prosojno v zadnjih žarkih zahajajočega solnca. Noč, ki je sedaj nastala, je bila mesečna. Kmalu se nam je približala nenavadno velika in čisto bela ladja. Nismo vedeli, ali nam prinaša rešitev ali pogin; ali nas bodo sprejeli prijatelji ali pa razbojniki, ki bi nas pomorili ali odvedli v sužnost. Na krovu smo stali in gledali, a vsem nam je burno utripalo srce. Obe princesi sta vzeli v roke bodalci, da bi se lahko usmrtili, če bi ju hotel sovražnik ugrabiti. Princ Ranofer je stal na krnu naše ladje ter zaklical z močnim glasom. Trikrat je zaklical in trikrat ni bilo odgovora. Jadra tuje jadr-

nice so bila bela v mesečini in trup se je svetil kakor srebro. Hitro se nam je bližala in šele sedaj smo videli, kako ogromna je. Bila je kakor gora nad našo ladjo, čeprav je bila ta izmed največjih, kar jih je premogla egiptovska mornarica. Ko je bila velika bela stena ladje že čisto blizu nas, je zaklical princ Ranofer četrtič. Tedaj so se tam čisto neslišno spustila jadra in tuja ladja je le še nalahno drsela. Ljudje so se pojavili na krovu, možje visoke rasti v svetlih oblekah. Spustili so neznansko dolgo lestvo, ki je segala do našega krova. Nato so še sami prišli nizdol k nam, ki smo jih čakali v napetem pričakovanju. Bili so ljudje, dokaj različni od nas. Temnolasi, a ne črni, z malo poševnimi, temnimi očmi. Bili so izredno tihi, sloki in zelo prožni v svojih kretnjah. Niso se nam zdeli hudobni ali sploh tuji. Govorili so jezik, ki ga nikakor nismo razumeli; a takoj so opazili, v kakšnem položaju smo. S kretnjami so nas povabili, naj stopimo k njim v ladjo. Princ Ranofer pa domače ladje ni hotel zapustiti. Prosil je tujce, prav tako s kretnjami, naj jo privežejo k svoji in odvedejo dalje. Zaupali smo jim, a sami nismo vedeli, čemu. Prišel je star mož s kratkimi, popolnoma belimi lasmi. Tudi njegova polt je bila izredno bela, kakor so bili tudi ostali precej svetlejši od nas, Egipčanov. Vtisk o prožnosti in urnosti, ki smo ga imeli prvi trenotek, se je pozneje še vse večal in večal. Gibali so se hitro in tiho — skoraj drseli so kakor duhovi. Prijazni so bili ter nam prinesli čudovitih sadežev, kakršnih doslej nismo poznali. Postregli so nam z jedjo in pijačo; potem pa so privezali našo ladjo, obrnili svojo ter z nami vred odpluli skoraj v nasprotno smer, odkoder so bili prišli. Ogromna ladja je vlekla našo z lahkoto. Varno jo je vodila, kakor vodi prijazen velikan otroka za roko. In že drugi dan smo zagledali na obzorju otoke s strmim obrežjem, kakršnega nismo videli nikdar poprej. Opazili smo ogromen ognjenik, ki je kraljeval nad otočjem. Nalahno se je iz njega dvigal modrikast dim, ki se je izgubljal v zrak. Vsi smo čutili, da smo blizu cilja, in to nas je navdalo z radostjo in nemirnim pričakovanjem. Prvi otok je imel silno visoke in strme stene, tako da nismo vedeli, kje bomo pristali. Bela ladja je plula nekaj časa ob obali mimo ostrih in gladkih skal, ki so se zeleno svetile in imele rdeče žile. Morje je bilo tu nenavadno čisto. Globoko pod seboj smo videli školjke in morske vetrnice, ki so se bile naselile na skalnatih stenah. Čudovito mnogo živali je bilo tukaj in skoraj vse so imele nenavadne oblike; le malo smo jih poznali iz Sredozemskega morja in zapadne afriške obale. Hipoma se je pred nami odprla zelena pečina, vendar ne docela. Bil je ogromen naraven obok, ki je prepustil tujo ladjo, za njo pa našo. Znašli smo se v notranjosti skoraj zaprtega zaliva. Ob njem so stale velike hiše, ki jih je obraščalo zelenje. Pluli

smo proti hišam in videli mnoge ladje, ki so čakale v pokojni vodi zaliva. In to, kar pride sedaj, je najbolj čuden del moje povesti.

Zaprta zaliv je bil ogromen in voda v njem nenavadno čista. Tako prozorna je bila, da smo videli globoko pod seboj čudne formacije skal in živali na njih. Zdelo se je, da plavamo v zraku, in ta občutek nam je bil grozen in radosten hkratu. Nekaj skrivnostnega je bilo v tej pokrajini, nekaj neizmerno mirnega in počasi smo jeli razumevati, da so ljudje, ki bivajo tu, čisto drugačni kakor mi in vsi oni, ki smo jih poznali v starem svetu. Ko smo se približali, smo natanko videli ogromne stavbe, deloma segajoče v vodo. Velike stopnice so vodile nizdol, ob pomolih pa je bilo nešteto čolničkov. Iznova smo opazili, kako silno krepki in fini so bili ljudje, ki so bivali tukaj. Čolnički so prihajali čisto blizu. V njih so sedeli moški in ženske z zelo lepimi, vitkimi in krepkimi postavami. Gibali so se hitro, a prožno in ubrano. Na nas niso bili niti posebno radovedni. Narahlo so se ozrli in odpluli dalje. Nešteto parov je bilo in vsi so veslali enakomerno in lahkotno, kakor da ne bi vedeli, kaj je skrb in teža življenja.

Pristala je ladja naših gostiteljev in pristali smo sami. Ljudje so se približali in stopili smo na obalo. Ogromne so bile stavbe in zelo veliko mesto, ki je ležalo ob zalivu, je bilo polno belih in zelenih kupol. Videli smo mnogo velikih dreves, ki jih deloma nikakor nismo poznali in ki so nosila čudežne sadeže z nenavadnimi, a silno prijetnimi okusi. Prijazno so nas sprejeli in počasi smo se privadili šegam teh čudnih ljudi.

Zdelo se je, da so tukaj vsi ljudje srečni. Vsekakor so bili nenavadno pametni in so nas razumeli neprimerno prej, kakor mi nje. Priučili so se našemu jeziku še preden smo mi mogli imenovati najnavadnejše pojme v njihovem. Čudili smo se jim in naše začudenje je raslo, čimbolj smo jih spoznavali. Njihovo znanje je bilo ogromno. O vseh stvareh na nebu in zemlji so bili poučeni. Ljudje so bili med njimi, ki so se bavili s čudnimi vedami, ki jim niti nismo vedeli imena. Imeli so čudovite zračne stroje, ki so jadrali z vetrom. Pluli so po zraku kakor zmaji in se spuščali na kateremkoli delu otočja so hoteli. Imeli so cevi, skozi katere so videli neizmerno majhne in velike stvari. Naravnali so jih v nebo ter nam kazali planete takšne, kakršnih še do sedaj nismo poznali. A najčudovitejša je bila duša teh ljudi. Na otočju solnca ni bilo ne bogatinov ne ubožcev. Seveda niso bili popolnoma srečni, saj so bili vendarle ljudje, a čudili smo se, kolikšno zavest so imeli, koliko pameti in koliko čuta do bližnjega. Za vsakega otroka so jeli skrbeti čisto izza rane mladosti. Nihče ni propadel. Nihče ni bil telesno ali duševno slabši od svojega someščana. Kar so delali, so delali skupno in za vse občestvo. Vsega so

se posluževali, a bili so silno obzirni drug proti drugemu. Šele počasi sem razumel, da jim ni čut lastnine pomenil nič, uporaba pa vse — skoraj nasprotno kakor pri nas. Ko sem opazil, da ceni tudi povprečen otočan srečo sočloveka skoraj tako visoko kakor svojo lastno — se nisem mogel prav ničemur več čuditi.

Bili so čisto nenavadno občutljivi. Čudili so se naši počasnosti in še dolgo jih nismo razumeli. Oni pa med seboj pogostokrat niti niso govorili — spogledali so se in že spoznali tovariševo misel. Njihov duh je bil čudovit, skoraj po kakovosti različen od našega. Razumeli so vso stvar v istem času, v katerem bi Egipčan šele mogel pojmiti, kako tuja mu je vsa nova učenost. Prav kmalu so vedeli vse, kar se godi v Egiptu. Skoraj vse, kar smo mislili, so čitali z naših obrazov in kretenj še preden smo kaj zinili. Zdelo se je, da so naši obrazi zanje prozorni in da nam vidijo skozi oči v dušo prav tako lahko, kakor gledamo mi skozi okno v pokrajino. Čez kratek čas smo jeli tudi mi razumevati njih jezik in misli ter smo opazili, da bi nas bili prav iz srca zaničevali — — — našo neumnost, sirovost, naš pohlep po moči in lastnini, naše poželenje po razkošju in vse naše nerazumevanje za življenje bližnjega. Zaničevali bi nas bili — pravim —, če ne bi bilo zaničevanje občutek, ki ga sploh niso poznali. Ravnali so z nami ljubeznivo in brez sence oholosti — mislim, da prav tako, kakor so ravnali s svojimi živalmi, ki so jih imeli precejšnjo množico in ki so bile vse prav tako nenavadne kakor oni sami. Med drugimi smo spoznali vrsto ovac z velikimi rogovi. Ovce niso bile neumne kakor naše, temveč nenavadno bistre in samostojne. Iskale so si poti v bližnja gorovja in skoraj nikdar se ni nobena ponesrečila. Nihče jih ni pasel, a ob določenih časih so prišle same v dolino, da so jim ljudje ostrigli volno, ki je bila svilenno mehka in fina. Če se je katera ovca ranila, so jo negovali z ljubeznijo kakor človeka in spoznali smo, da nikdar niso nobene zaklali. Kaj takega jim je bilo popolnoma tuje. Prebivalci tega otočja so imeli uživanje mesa za grdo razvado in barbarstvo davno minulih časov. Tudi njihovo telo se nam je zdelo nekoliko drugačno od našega. Spočetka tega še nisem tako opazil. Pozneje pa sem razumel, da so bili njihovi živci nenavadno krepki in fini. Vse, kar so delali, so delali z izredno lahkoto. Delavci, ki so zidali hiše, so polagali kamne z ljubeznijo, kakor da bi že vnaprej vedeli, da bo njihov napor nagradila veličastna stavba. In to je bilo tudi res. Nikdar prej nisem videl tako preprostih, a silno lepih stavb, tako živih slik in izvrstnih kipov. Njihova glasba je bila nenavadno lepa ter je segala prav do srca. Prebivalci te čudne dežele so bili rod umetnikov, a tudi sami so bili po večini lepi. V vsaki kretnji je bil duh njihove dežele, duh nenavadno

prodirne pameti in izredne dobrote. Naravo so dojemali z vsemi čuti in obenem z vso pametjo.

Kar se tiče nas, se nam je razširil svet kakor nikdar poprej. Počasi smo spoznavali skrivnosti našega bivanja na zemlji, prodornost naših čutov in silno, skoraj strastno poželenje po spoznavanju. Prebivalci dežele Men, tako so se sami imenovali, so se čutili eno z vsem stvarstvom. Smrti se nikakor niso bali, kadar je pa prišla, je nastopila rahlo in mirno ter prav tako vljudno, kakor so bili ljudje tukaj drug proti drugemu. Veliko sem spoznaval v tem času, a vsega ne morem opisati. Še sedaj mislim, da so bili ti ljudje najpopolnejši, ki si jih je sploh mogoče misliti na zemlji. — Nečemu sem se pa vendar čudil.

V daljavi nad njihovim otočjem je kipel pod nebo zelo velik ognjenik, silovita gora Ran. Nепrestano se je dvigal iz nje moder dim in včasih smo čuli podzemsko grmenje. Vprašali smo otočane, ali se ne bojijo kakšnega velikega potresa, ali jih ni strah, da bi vstalo morje ter jim prepljusnilo cvetoča mesta in vsa majhna seišča v deželi. Odgovor, ki nam ga je dal neki starec, nas je iznenadil.

„Tukaj so bili že naši predniki in tukaj bomo ostali mi. Življenje je še v polnem cvetu in nezmanjšana je sila narave. Če bi pa nevidne sile nad nami zagrnile otok, bi seveda poginili vsi skupaj. A kaj zato, če bi tudi poginili mi in vi ter vsi prebivalci te zemlje vse do živali in rastlin, karkoli je živega na kopnem in v morju. Neizmerna je snov in mogočne so njene sile. Če bi življenje propadlo, bi zopet vstalo. Nič se ne bojte, prav nobena oblika se docela ne izgubi v vsemirju.“

Verovali so, da bo nekoč, pa četudi po preteku milijonov let, snov zopet stvorila bitja, misleča in čuteča, kakršni so oni sami. Nikdar nisem videl ljudi, ki bi se bili manj bali smrti. In vendar so življenje silno ljubili, saj tudi nikjer ni bilo prijetneje kakor pri njih. Bila je država brez ječ in skoraj brez bolnišnic. Nepotrebne so bile. Vsa sila, ki se je drugače porabljala za zamotane državne posle, se je trošila pri njih za olepšanje življenja. Kar pa jih je predvsem ločilo od nas, je bila njihova izredna sposobnost uživanja. Uživali pa niso v moči nad drugim. Želja po gospodstvu jim je bila docela neznana. Uživali niso v lastni nevarnosti, niti se niso radostili v opoju kakor mi. Ne, z izredno jasnostjo so sprejemali vse dojme s svojimi nenavadno razvitimi čuti.

Rodbinske vezi so bile zelo rahle, predvsem tudi zaradi tega, ker so se vsi imeli za veliko družino. Mladi ljudje so začeli ljubiti razmeroma kasno. Njih nazoni so bili izredno svobodni, in vendar pri njih nisem opazil niti najmanjše razuzdanosti. Zelo mnogo njihovih učenjakov se

je bavilo z ustrojem človeškega telesa in edino nadzorstvo, ki je bilo pri njih zelo razvito, je bilo nadzorstvo zdravja.

Nekako pred 700 leti je bil zadnji sovražnik v njihovi bližini. Iz neke velike dežele, ki je ležala še zapadneje od njihove, so prispele pisane ladje z vojaki, ki so hoteli pleniti po njihovem otočju. Vse skupaj ni trajalo dolgo. Prebivalci dežele Men so se zbrali in njih inženjerji so povečali ognjene igrače, ki so se z njimi včasih igrali njihovi dečki. Z velikimi stroji so metali ogenj na tuje ladje, ki so hipoma vzplamtele. Napad se je bil izjalovil in vse od tedaj so živeli otočani v popolnem miru.

Na otočju ni bilo stanovskih razlik in naši mornarji so to dokaj kmalu razumeli. Princ Ranofer je nehal biti zanje božansko bitje, prav tako tudi obe princesi. Ti se niso branili. Vsi smo bili enako veseli, da so nas otočani sprejeli v svoje občestvo in nikakor nismo skušali ohraniti starih predsodkov. Vsi smo bili ljudje in čutili smo silo naše narave bolj kakor kedaj poprej. Kakor drugi smo delali, a delo je trajalo komaj pet ur na dan in bilo je lahko. Obe princesi sta postali vrtnarici, princ Ranofer in jaz pa sva opazovala zvezde kakor vedno. Spominjam se čudovitega večera, kakršnih je bilo tukaj več. Nebo je bilo nepopisno jasno. Pravkar je bilo solnce zašlo in vse barve so žarele krepkeje kakor običajno. Mogoče je bilo res tako, mogoče se nam je pa samo zdelo, ker smo bili izredno srečni. Ta večer smo bili na nasprotni strani mesta, ki nas je prvič sprejelo. Pred nami se je razprostiralo ogromno morje z malimi otoki. Stali smo na ravni strehi ogromnega svetišča, ki pa je bilo prav za prav le astronomska opazovalnica. Tik pred njima je bilo še nekaj velikih stavb z rožnatorumenimi ali sivomodrimi kupolami. Nikdar niso gradili čisto enobarvnih stavb. Porabljali so odtenke barv, ki so bile vse zelo rahle in ubrane. Vsepovsod med svetišči in hišami so bili krasni vrtovi z velikimi drevesi in cveticami posebnih oblik. Z ogromne strehe svetišča smo videli mnoga porasla dvorišča, ki so imela iz večine ograjen ribnik v sredini. Stavbniki te zemlje so bili izredno spretni. Vse zgradbe so se ujemale med sabo. Nobena oblika v vsem mestu ni stala sama zase. Kupole, vrtovi in dvorišča so se menjavali in razvijali kakor teme v godbi. Arhitekti, ki so tukaj zidali, so bili izvorni, a le toliko, da niso motili celote mestnega vtiska, ki se je silno lepo prilegal oblikam skal v ozadju. Stavbarska umetnost se je le malo razlikovala od mnogo starejše in orjaško svetišče z zeleno kupolo, ki je za nami kraljevalo nad mestom, je bilo staro že težkih tisoč let. Solnce je bilo pravkar zašlo in vse oblike so se zdele prozorne. Na svetu ni bilo lepšega pogleda kakor na to obalo in otočke v morju. Od terase,

na kateri smo stali, so vodile široke stopnice v zelo velik vrt okrog svetišča. Drevesa so bila ogromna in temna, med njimi so se pa svetile majhne lope, ki so jih bili postavili zopet tako, da niso motile celotne podobe. Najčudovitejši so pa vendar bili ljudje, ki so hodili mimo naju. Mimo naju pravim, kajti bil sem s princeso Nofrit, ki je z menoj uživala pogled na mesto, naravo in ljudi. Zelo mnogo jih je bilo in prihajali so večinoma paroma. Skoraj vsi so bili lepi in nosili so se neverjetno lahkotno in prožno. Vsi, brez izjeme, so imeli zelo lepe oči in lepe roke. Zdelo se je, da je svetišče posebno pripraven prostor za zaljublence. Le malo otrok je bilo tu, še manj pa starih ljudi. A tudi ti so bili še čudovito vitki in prožni. Ljudje so se počasi starali v tej deželi.

Dvojice so hodile tesno skupaj. Moški so imeli navadno roko na rami tovarišice, a njena roka jih je objemala čez pas. Govorili so polglasno in obzirno, včasih pa sploh ne. V njihovih kretnjah je bila čudovita skladnost. Skoraj se ni dalo reči, da hodijo, drseli so kakor plesalci. Posebno lepo je bilo, kadar so prav pred nama zavili čez stopnice na vrt. Ko so hodili dol, se nikakor niso izpustili in skozi fino oblačilo smo čutili, kako jim pri vsakem koraku valovijo fine mišice čez vse telo. Bili so tako zamaknjeni, da se skoraj niso zmenili za druge. A na zunaj so bili čudno mirni in silno gibko so se izogibali. Tedaj sem zagledal enega naših mornarjev. Objekt je bil z veliko in izredno lepo otočanko. Šla sta mimo naju in za trenotek se je okrenil. Ko me je opazil, je rahlo pozdravil z očmi ter šel dalje. Nismo se posebno radi srečavali med temi ljudmi. Spominjali smo drug drugega na zemljo, ki smo jo zapustili, na svet, poln slabih strasti in nesmotrenih družbenih uredb. Naš mornar seveda niti od daleč ni bil tako lahak in prožen kot otočanka. Položila mu je roko čez ramo tako, da je vodila vsako njegovo kretnjo. Mornar je bil lep Egipčan, iz okolice jezera Mareotis. Bil je izvrsten plesalec in vendar se je videlo, da je mnogo neokretnejši od tovarišice. Z neverjetno ljubeznivostjo ga je vodila in kmalu je tudi ta par izginil v gaju kakor vsi ostali.

Otočani so bili oblečeni v tkanine zelo fine barve. Zdelo se je, kakor da vsak misli že pri obleki na svojega druga, tako so se ujemala njihova oblačila. Povsod sama čista valujoča ubranost! Pogostokrat je kak par obstal ob ograji kakor midva in čutili smo, s kakšno neverjetno slastjo so umeli uživati lepoto tega večera, dišave, ki so vele k nam, in ne navadne arhitekture svojega mesta. Govorili niso. Podoba je bila, da jim najživahnejši užitek ne jemlje zavesti duševne uravnovešenosti, ki je bila samo njim lastna. Čudežen mir jim je bil v očeh. Mir ljudi, ki se ne bojijo prav ničesar in ki vedo uporabljati svoje sile v popolni skladnosti z lastno

naravo. Pogledal sem princeso Nofrit in njen fini profil, ki je gledal na daljno otočje. Tam so bili majhni, obrasli zalivi, ki se je v njih rahlo gostil prozoren mrak. Ni se okrenila, a vedel sem, da me čuti. Tudi mi Egipčani smo bili postali zelo tankočutni, odkar smo bivali tukaj, in zelo pogostokrat smo se sporazumeli brez besed, prav tako kakor domačini. Nofrit se je napol okrenila k meni in položil sem ji roko na ramo brez vprašanja in oklevanja. Tudi ona me je molče objela čez pas in krenila sva po velikih stopnicah v temni gaj, kjer so med velikimi, suličastimi listi rdeli šopi dehtečih cvetov. Hodila sva med množico domačinov z ljubeznijo iz starega sveta. Mnogo težja sva bila kakor oni in vendar je bila v naju dveh velika, zavedna sreča, ki je nisva bila poznala nikoli doslej. In Nofrit je bila moja, kakor je bila navada na otočju.

Silno srečno smo živeli. Nekoč pa nam je princ Ranofer obudil spomin na svet, s katerega smo bili pripluli. Veliko modrosti si je nabral in hotel je z njo obogatiti rodno deželo egiptovsko. Razumeli smo, da se moramo vrniti. Čut za bližnjega, ki je bil pri otočanih tako zelo razvit, nam je velel, naj se vrnemo in povemo doma vse, kar smo videli in doživeli. Mogoče bi ljudje vendarle izprevideli vso neumnost svojega početja in uredili vse življenje bolje, zase kakor tudi za druge. Nekaj najmlajših mornarjev smo pustili v deželi, vsi ostali pa smo se ločili od srečnih otokov. Naša ladja je bila velika in silo lahka, izdelek otočanov. S sabo smo vzeli čudovite knjige, pisane v jeziku dežele Men, kakor tudi sadeže in druge pridelke z otoka. Na ladji smo zbrali mnogo čudnega orodja in strojev in množico dragocenih umetnin, ki so vse pričale o duši onih, ki so jih bili izdelali. Skoraj prepričani smo bili, da bomo prinesli boljšo bodočnost deželi egiptovski, da bomo na polju pridelovali obilne sadeže kakor otočani in uporabljali nove zemske sile v blaginjo deželanom. Še več — bili smo prepričani, da bo žarek modrosti posijal v duše najbolj zakrknjenih ljudi. Mislili smo, da bodo sčasoma vsi razumeli, kako brezmiselno je izkoriščanje drugih, kajti vse, kar zadene bližnjega, zadene nas same. Če bi nam pa Egipčani obrnili hrbet, bi storili mi takisto. Okrenili bi ladjo ter zavili nazaj v deželo solnca, ki nas je bila tako gostoljubno sprejela.

Prijazno smo se ločili od otočanov. Naša lahka ladja je bila bela, jadro pa svetlordeče in odpluli smo z dobrim vetrom. A sedmi dan nas je zalotil vihar, kakršnega do takrat še nismo poznali. Valovi so udarjali z veliko silo po naši ladji, ki je dolgo kljubovala elementom. Ni bil navaden vihar, mislim, da je začel bruhati kak podmorski ognjenik ter povzročil valove, ki so bili večji kakor vse, kar smo bili doživeli. In

tedaj se je pojavila pošast v obliki neizmernega vala, ki nas je popolnoma prekril. Ladja se je obrnila in se potopila. Vse, kar je bilo v njej, je propadlo.

„Kako?“ vprašate. „Saj si bil sam na njej!“ Ne! Zadnji del vsega čudnega doživetja se je odigral zame kakor v oddaljenosti. Vedel sem, da se naša ladja pogreza. Razumel sem, da propadam, a v istem trenutku sem plaval visoko nad vodno gladino in pod seboj sem videl majhno ladjo v vsej grozi zblaznelih sivih valov. Naglo se je potopila in poginili so vsi, ki so bili na njej. A meni se je zdelo, da me neizmeren zračni val nese visoko proti nebu. Z glavo sem zadel ob raztrgane oblake, ki so se čudno prelivali v rožnatosivih barvah. In iz tega čudnega prelivanja so se razločili glasovi, ki sem jih slišal pol v nezavesti, tako, kakor slišimo petje, ki nas pozneje prebudi, ko smo nekaj časa še napol v sanjah.

In zbudil sem se. Odprl sem oči, a nisem hotel verjeti resničnosti. Zvoki, ki so me budili, so bili glasovi harmonija in oni, ki je nanj igral, je bil Silvije Rončević, naš tovariš.

Kakšno prebujenje! Ko sem odprl oči, se mi je zdelo, da sem nekje daleč. Dolgo časa nisem vedel, ali sem to jaz ali pa Sen-Mut, kapitan egiptovske ladje. Če ne bi bil takrat tako neizmerno slab, bi bil takoj vstal in vprašal kaj o mornarjih in prvem krmarju, tako živo je bilo vse, kar sem bil doživel. Spet sem zaprl oči in počasi, neizmerno počasi, me je minila omotičnost. Naposled sem se do kraja zavedel. Bil je siv, deževen in pust dan. Dež je z veliko silo udarjal ob šipe, ki so prepuščale le malo sive svetlobe. Ležal sem na divanu v predavalni dvorani astronomskega instituta. Divan je bil iz opazovalnice in na njem so ležali še ostali trije. Sloneli so v čudno zverženih legah, kakor jih je pač bila zatekla dremota noči. Noge so imeli na tleh, z zgornjim delom telesa pa so se neudobno opirali na divan in deloma na plašče, ki jih je bila prijazna roka potisnila pod njihove glave. To je bilo prvo, kar sem videl. Počasi sem se okrenil in pogledal po veliki, sivi dvorani. Videl sem pult, za katerim je navadno predaval profesor, za njim pa omaro z modeli planetov. Klopi so stale kakor vedno, a na prvi je sedel Silvije. Harmonij, ki ga je bil menda iz stranske sobe zavlekel semkaj, je stal pred njim. Bil je odprt in Silvije je imel noge na pedalih. Tako je sedel in na vsej njegovi postavi se je izražala neizmerna utrujenost. Trikrat sem poskusil vstati in trikrat mi ni uspelo. Ob koncu koncev sem se z majavimi nogami približal oknu ter ga odprl. Dež mi je planil v lice in hladne kaplje so me nekoliko osvežile. Nekaj sekund sem ostal pri oknu, potem pa sem počasi in omahujé stopil k Silviju, k njemu, ki nas je bil tako hudo

začaral. Okrenil se je od mene. Tedaj sem mu položil roko na ramo in mu pogledal prav v obraz. Prestrašil sem se. Lice mu je bilo popolnoma upadlo, a oči tako ugasle in brez leska, da še takšnih nisem videl pri živem človeku. Hotel sem, da govori z menoj, in ga stresel, on pa je le ohlapno sedel na klopi in pustil, da sem delal z njim, kar sem hotel. Ni rekel besede. Medtem so se počasi zbudili tudi ostali. Nihče od nas ni vedel, kaj mu je bilo. Dekleti sta z grozo pomislili, kako se bosta morali izgovarjati doma, nas vse pa je hudo zaskrbelo za Silvija, ki ves čas ni izpregovoril.

Da na kratko končam. Dospeli smo domov in spali dva dni nepretrgoma. Nikomur nismo povedali resnice, a vsi smo mislili, da bomo ob priliki kaj več izvedeli od Rončeviča, njega, ki je bil prav za prav kriv te storije. Ko pa sva z Brankom tretji dan stopila v predavalnico, sva čula, da so Silviju medtem odpovedali živci. Prejšnji dan je začel govoriti zmedene stvari in poslali so ga v opazovalnico za duševno bolne. Vsi štirje smo bili zelo vznemirjeni, a bolezen razmeroma ni trajala dolgo. Štiri mesece je bil Silvije Rončevič v S Ko pa so ga izpustili, je nadaljeval svoje študije z isto vnemo kakor prej ter kmalu opravil izpite. Ko je bil popolnoma zdrav, smo hoteli imeti od njega pojasnil, a vedno, kadar smo govorili o tem, se nam je hitro izognil. Na to uho ni prav ničesar slišal in opazili smo, da mu je spomin zelo neprijeten. Drugače je bil miren in popolnoma normalen, a edino v tej stvari zelo razdražljiv. Razumeli smo, da je vse brez koristi, zato smo nehali siliti vanj.

Ena posledica tiste čudne noči pa je ostala. Hoteli smo si pojasniti vse popolnoma naravno, a bilo je vendarle čudno, da so se naša doživetja tako docela ujemala. Vsi smo bili preživeli prav isto, a z različnih stališč, kakor je pač ustrezalo našim osebam. Tudi naši prijateljski odnošaji so se izpremenili. Povedal sem v začetku, da je bila Olga moje dekle, Zdenka pa Brankovo. Fantastična noč pa nas je bila začarala v drugo smer. Princesa Nofrit je bila Zdenka, in njo sem ljubil v sanjah o solnčnem otoku. Prav tako sta se bila našla Ranofer in Tui, Branko in Olga. Tako je poslej tudi ostalo. Zdenka in jaz sva ostala skupaj, prav tako pa Olga in Branko. Simpatije so se bile izpremenile. Ni se dalo utajiti.

Olga in Branko sta sedaj poročena in zdi se, da se razumeta tako dobro, kakor je na tem svetu le mogoče. Vsi smo se od one čudežne noči med sabo nenavadno razumevali. Kadar smo skupaj, govorimo popolnoma drugače, kot bi govorili s kom drugim. Spomin na dogodek nas veže in mislim, da ne bo izginil nikoli več.

Zdenka je bila moja prijateljica. Še sedaj bi bila skupaj, če ne bi bila iz preveč različnih krogov in imela preveč različnih poklicev in življenjskih ciljev. Zdenka je zdravnica. Dve leti po dogodku jo je zanesla usoda daleč od mene. Zelo sva se cenila, a ker nisva pripisovala najini osebni sreči tolikega pomena, sva se ločila z nasmehom prav tako, kakor bi bil v naju še odsvit z onih daljnih otokov. Še sedaj se spominjam na njen zadnji smehljaj. Vlak jo je odpeljal v tujino, tja, kjer je še danes. Včeraj mi je pisala in njena fotografija je pred menoj na pisalniku. Izredno čisti profil obkrožajo črni gladki lasje in včasih se mi zazdi, da vidim na njih še okras egiptovske princese. Oči gledajo v daljavo in v njih je oni posebni izraz, ki me je danes napotil, da sem napisal vso storiijo. V teh očeh je trdno, neomajno zaupanje in mir duše, ki vse čuti in vse pregleda. Sedaj, ko sem si obudil te spomine, mi je zopet laže pri srcu in svobodneje pri duši. In mogoče bom nocoj sanjal zopet tako, kakor sem sanjal včasih. Večkrat se mi je zdelo, da vidim na temnem morju vitko belo ladjo s svetlordečimi jadri, ladjo, na kateri je princ Ranofer. Ali ne bi bilo dobro, da bi prijadral do nas, da bi prinesel modrosti na svet, ki je še vedno poln pohlepa, krutosti in neumnosti? In če si je Silvije Rončević tudi vse sam izmislil ter nam predočil slike z neverjetno sugestivno silo, še vendar verujem, da so naše duše močne in globoke in da bo razvoj duha naposled premagal brezumno in brutalno težo naše narave.

To je vse, kar sem imel povedati.

O B Z O R N I K

RASA IN NEKATERE OBČESTVENE OBLIKE

DR. B. ŠKERLJ

Vedno bolj postaja tudi širšim slojem jasno, da je rasa, rasni sestav, v življenju posameznika kakor tudi narodov in raznih socialnih slojev velikega pomena. Vendar pa je predstava pojma „rasa“ vobče še jako megljena in najširšim, tudi inteligenčnim krogom dokaj nejasna. Zato menda ne bo brez koristi, če skušamo pojem rase in zlasti tudi vlogo rase v raznih občestvenih oblikah nekoliko razložiti.

Razlike med narodom in raso.

Ali smemo govoriti o germanski rasi? Poznamo francosko raso? Ali angleško, ali špansko?

Res je, da najdemo v mnogih spisih, tudi v znanstvenih in morda z njihovega stališča neoporečnih knjigah tako izražanje. Toda vsak antropolog mora tako netočno izražanje odločno odklanjati. Tako n. pr. Francozi često zamenja-